

PER-JAKEZ HÉLIAS

PEZIOU- -C'HORI

BRUD
NEVEZ

Jakez Krohenn ha Gwillou Vihan

WAR EUN DACHENN FOBAL
EUN DEN DIVEMOR

PER-JAKEZ HELIAS

PER-JAKEZ ha FOBAL eo a Bellornic
FOBAL-EZK eo EONANT REN DREZ FOAL
DREZ KERZ ha FOAL eo FOAL-EMI
DREZ) LORRENK-OUDAY OENOGEZ AVIRIAN'Z
LORRENK-OUDAY OENOGEZ AVIRIAN'Z
LORRENK-OUDAY OENOGEZ AVIRIAN'Z

GWILLOU VIHAN ha JAKEZ KROHENN

WAR EUN DACHENN FOBAL

EUN DEN DIVEMOR

BRUD NEVEZ

1 980

Enrolled e oa bed an daou bez-c'hoari-
mañ gand PER TREPOS ha PER-JAKEZ
HELIAS.

Embanneed oa bed an disk gand
C'HOARIVA BREZONEG RADIO-KIMERH, (Mouez
Breiz).

Tu a zo da gaoud eur vinikasedenn.
Goulenn digand BRUD NEVEZ.

WAR EUN DACHENN FOBAL

Jakez,
A Gwilen, hirio e vo leh, paotr koz hira-
ve gwelod e pezh emañ an dudi!

Gwilen
Ta, Jakez paotr, hirio e vo gwelod, adsement
piziv a yelo ar maout ganiam.

Jakez
Hirio e vo gwelod ha dendoù e sen, kammed
Posillians, a-benn da ziplañvad "Tig ar Lan-
Brug".

Gwilen
Piziv tiañ Kranked Posillians? "Zedenn kar-
fog! Ne welan na killing eo Krank abed war
an Dañnn. Illa eun emgann etre kaser ha
kranked n'an-eez gwelod-hiskour kennebeud.

Jakez
Abanta, Gwilen, te a zo Ristor, aed an
gud-yat. Chouzidien Posillians en doù con-
ret an anez a Kranked an hollour an pastred
kordes ar vroù a leñt re iestreg. O trevez
trede ar ligerell, a zo evezed "Tig"

Pa zav ar ouel, e
weler eur gloued wenn
e-giz ma vez dresed
endro d'ar parkeier
fobal. Jakez ha Gwillou
a zo dres o tigouezed
e-kichenn ar gloued.

Ar park fobal ne weler ked anezañ, na den
ebed kennebeud.

Eun tamm balan a zo
lakêd da guzad an oll
draou.

E-pad ar c'hoari e
vo kleved taoliou
c'hwitell ar barner fo-
bal ha cholori an dud
o sellec ouz ar stag-
denn.

Akez
A, Gwillou, hirio e vo beh, paotr koz, hirio e
vo gweled e peleh emañ an dud!

Gwillou

Ya, Jakez paour, hirio e vo gweled, sañsemañ,
piou a yelo ar maout gantañ.

Jakez

Hirio e vo gweled ha dont a raio "Kranked
Poullfaouig" a-benn da zispluñvad "Kejer Lan-
brug".

Gwillou

Petra 'ta! Kranked Poullfaouig'? "Kejer Lan-
brug"? Ne welan na killog na krank ebed war
an dachenn. Hag eun emgann etre kejer ha
kranked n'am-eus gweled biskoaz kennebeud.

Jakez

Ahanta, Gwillou, te a zo diotoh eged eul la-
gad-yar. C'hoarierien Poullfaouig o-deus keme-
red an ano a "Granked" ablamour int paotred
kostezez an aod, e leh re Lanbrug, o chom e-
kreiz an douarou, a zo anved "Kejer".

Gwillou

A ya! Med perag dilezel an anoiou koz, Jakez? Gwechall, pa oan yaouank, e save a-liez etrezom-ni, paotred Poullfaouig, ha chas Lanbrug. Ha ni a hope warno a-bouez-penn: "Kerzit d'ar gêr da glask ho kraou, debrerien foenn, debrerien foenn!" Ha re Lanbrug a responde, ken kounnared all: "Toulou c'hvez fall! toulou c'hvez fall! kerzit d'ober korvadou brilli brein." Setu aze komzou hag a zo êz da gompreñ. Med "Kranked" ha "Kejer"! En anoiouze n'eus nerz ebed, Jakez. Mond a ra kuit ar gi-ziou koz.

Jakez

Gwechall, Gwillou, ne oa ked c'hoari ganeom, med kann. Ar vein a nije a bep tu. Hirio n'eus nemed eur volotenn ler etrezo.

Gwillou

C'hoariou bugale, Jakez, c'hoariou bugale. Mond a ra ar ouenn da goll. N'eus forz! Gweled e vo gand piou e yelo ar maout, gand kranked Lanbrug pe gand kejer Poullfaouig.

Jakez

Kranked Poullfaouig pe Kejer Lanbrug.

Gwillou

Hañ!

Jakez

Kran-ked Poull-faouig pe Ke-jer Lan-brug, a lavaran dit.

Gwillou

Kleved mad am-eus: Brilli Poullfaouig pe Leu-eou Lanbrug.

Jakez

Fazied out adarre: "Kranked..."

Gwillou

Peoh din gand ar pesked hag al loened kor-neg. Hag ouspenn, Jakez, me n'on bed biskoaz o sellé ouz eur c'hoariadeg bolotenn.

Jakez

Ne vez ked lavared eur "c'hoariadeg bolotenn" Gwillou droch!

Gwillou

Petra c'hoaz! N'eo ked brezoneg mad? Eur

"gasadenn" marteze? Lakom eur "gasadenn bolo-tenn", memestra!

Jakez

Nag eur "gasadenn" nag eur "stagadenn" nag eur "wintadenn" nag eur "c'hoariadeg". Med eur "mach", eur "mach fobal" a vez lavared gand an dud gouizieg.

Gwillou

Eur "mach"? O, boulhurun! Peseurt komz an diaoul eo honnez! Me grede din e ouien brezoneg mad a-walh, med chom a ra din c'hoaz da zeski Eur "mach"! Boulien, kigna a rin va muzellou gand ar "mach" brein-ze.

Jakez

"Mach" a zo eur ger a Vro-Zaoz. Ar Zaozon, an Añglichen, a zo bed a-viskoaz kreñv-marh war ar "fobal, hag o-deus roed an ano-ze dezañ "Fobal" n'eo ked brezoneg kennebeud.

Gwillou

Mad! Trehed om gand ar Zaozon ar wech-mañ. Spontuz eo!

(Krañchad a ra war an douar)

Jakez

Red eo deom ober e-giz ar re yaouank, evid diskouez emaom gand ar mod nevez.

Gwillou

Ar mod nevez, ar mod nevez! Pa oan yaouank, e c'hoarien gand eur volotenn, neketa! Ha bre-mañ e vez lavared eur "ballon", tri hant barrad luhed kamm! Ha c'hoaz "ballon" a zo eur gomz galleg hag ar galleg a zo deom iveau. Med "mach"! Dao eo deom mond da glask anoiou an traou e Bro-Zaoz! Me a zo evid ar mod koz, na!

Jakez

Gweloh e kavfen iveau chom gand ar mod koz, Gwillou. A-benn eun hanter-kant vloaz ahann, ma ne vez ked distruejed ar voul a-raog gand ar vombezenn atomik, tud Poullfaouig a gomzo eul lañgaj iskiz: eur hard brezoneg, eur hard gal-

leg, eur hard saozneg pe amerikan, eun hanter-kartouron almaneg, daou-wennegad rusian hag eur rastellad komzou euz ar broiou du dre-douez E-giz-se emañ an traou. Ni on-daou, paour-kêz Gwillou, n'om gouest d'ober netra eneb da gement-se. Blejom eta gand ar zaout all!

Gwillou

Ma ranker blejal, Jakez, me a garfe blejal e brezoneg, na! "Mach"!... Ma n'eo ked eun druez!

Jakez

Sell, Gwillou, emañ ar c'hoarierien o toad war al leur. Hirio emañ ar "mach" braz etre Poullfaouig ha Lanbrug. Ha tan a vo, sur! Rag disul diweza, Poullfaouig a zo bed distrilled e doare war "stad" Lanbrug.

Gwillou

"Stad Lanbrug"! Petra eo "stad"? E brezoneg, "kaoud stad" a zo beza c'hwezed gand an ourgouill, neketa! Gwir eo, paotred Lanbrug a zo stad enno.

Jakez

N'eo ked! Anved e vez "stad" ar park ma c'hoarier fobal warnañ.

Gwillou

A ya! "Stad" a zo c'hoaz eur ger a Vro-Zaoz?

Jakez

N'eo ked. Latin eo.

Gwillou

Eun tamm latin bremañ! N'on ked souezed. Aotrou person Lanbrug en-deus lakêd ar baotred yaouank da c'hoari fobal. Hag e peleh emañ ar "stad pater-noster-kuign-segal-santifisetur"-ze? Me oar latin iveau, Jakez.

Jakez

Gouzoud a rez, an dachenn vraz war hent Kem per, skoached a-dreñv ar hoad-pin.

Gwillou

A-dreñv ar hoad-pin! Med, Jakez, ar park-se a zo da Visant ar Stang, eur henderv da Vai-Joz

Sell 'ta! Park al Louarn Kamm a vez lava-red outañ. Sell! Neuze, park al Louarn Kamm a zo eur "stad"?

Jakez

Ya. Ped gwech e rankin lavared dit, penn kouch, fri kreien!

Gwillou

O, neuze Visant a ranko pêa eur chopinad din ar wech kenta m'en em welim on-daou. Talvezoud a ra. Beza mestr war eur "stad", hopala! ne c'hoarvez ked gand n'eus forz piou.

(Eun taol c'hvitell).

Jakez

Taol evez, Gwillou, emañ an traou o vond da gas!

Gwillou

Te a zisplego din an taolennou, Jakez. Me n'ouzon neudenn ebed. N'am-eus morse gweled c'hoari fobal.

Jakez

La! An diou vandenn a zo renked braowar an dachenn, Lanbrug war-du ar hreisteiz, Poullfaouig war-du an hanternoz.

Gwillou

Dres e-giz ar zoudard war porz ar hazarn, Jakez. E peleh emañ an adjudant?

Jakez

E-kreiz; an den penn moal gwisked e du penn-da-benn, nemed a zo bragou berr gan-tañ.

Gwillou

O siwaz! Hennez en-deus war-dro hanterkant vloaz. Ha bragou berr gantañ! Penaoz n'en-deus ked mez, d'e oad, en em lakâd e renk ar vugale? Spontuz ar pez a weler d'an deiz hirio.

Jakez

Peoh 'ta, beg toull! Emaint o hortoz eun taol c'hvitell digantañ evid sailla war ar volotenn ler a zo etrezo ha klask sanka a-nezi etre ar potojennou a-eneb dezo.

Gwillou

Ya, mad-tre, med perag en em lakont ken
pell an eil ouz egile. Gwilloh e vefe dezo
en em renka stank-ha-stank. N'a-teus ked
soñj, Jakez, gwechall, pa oa kann etre...
(Eun taol c'hwitell, trouz)

Jakez

Emaint kuit, Gwillou! Ha beh, ha beh! Di-
ez eo gouzoud gand piou e yelo ar maout.
A! setu ar volotenn etre treid mab Kerlaeron
an Trest! Buan, buan, saill 'ta! A! koue-
zed eo war e fri! Genaoueg brein! Ar paot-
ze n'eo mad da netra nemed da gas ar za-
out er-mêz. Setu ar volotenn o tond warnom
bremañ. Saill 'ta, Poullfaouig, saill 'ta!
Diwall, diwall mad! Petra emaint o hortoz,
or re-ni, paoiou yod. O! va Doue 'ta, kol-
led om! La, la, ne lavaren ked dit 'ta! A-
iou va buhez! A! eüruzamant eo êd ar volo-
tenn e-kichenn an toull.

'Cholori braz. Taol c'hwitell)

Korner a zo!

Gwillou

Korner a zo, Jakez? Perag? Ablamour eo
êd ar volotenn e korn ar park?

Jakez

Ya, dres. E korn ar park.

Gwillou

A! mad-tre! Setu aze eur ger brezoneg.
Korner, ablamour d'ar horn. An dra-ze a
gomprenan mad. Setu aze eur ger kristen.
Petra a vo grêd bremañ, Jakez?

Jakez

Bremañ, Gwillou, e vo tenned eun taol
bolotenn euz ar horn-ze war ar pal a zo a-
mañ. Gortoz, gortoz ma welin. Tenn da dog,
Gwillou!

Gwillou

Perag? N'emaom ked en interamant, nann?

Jakez

Ne welan netra gand da dog. E peleh out
bed o klask an tog-ze, eun tog ken ledan?

An tokeier bouloutenn n'int ked mad da
zond da weled ar fobal.

Gwillou

Neuze e vefe red din mond da brena eun
tog da Vro-Zaoz?

Jakez

Ar henta gwech, te a breno eur gasketenn
ront, e-gizdon-me.

Gwillou

Eur gasketenn ront! Minergez an diaoul!
Ne fell ked din mond da reded war velo,
nann! Ha goude-ze, marzeze, te a houlenno
ganin gwiska bragou berr e-giz ar c'hoarie-
rien fobal? Netra, Jakez, re goz on deud e-
vid ober ar "gignol".

(Eun taol c'hwitell. Cholori).

Jakez

Aï! Ed eo ar volotenn er-mêz. Saveteed
om, eur wech c'hoaz. gwelod 'teus, Gwillou!
Setu emañ ar volotenn endro e-kreiz. Peseurt
diharp a vo, ar wech-mañ?

Gwillou

Chom e plas 'ta, Jakez! Friked teus din
va zreid. Beb mare e kinnigez kreva din
eul lagad gand da ziouvreh o vaneal gwa-
soh eged eur vilin-avel. Boulhurun!

Jakez

Gwillou baour, la, ar wech-mañ emaom de-
ved. Emañ ar volotenn warnom. Petra ar
gurun a ra paotred Poullfaouig? Toullou
boud! Netra ne reont nemed derhel o ge-
nou digor. Beh 'ta! Ma n'eo ked spontuz!
Mervel a rin gand ar vez. Taolit warno!
Krouged e vioh ganin, bugale! La, emaint
ruilled. Ar wech-mañ e yelo an tenn e-barz
an toull. Dali peg 'ta, Lanig, war an tu
kleiz! Seiz kant barrikkennad!

(Eun taol c'hwitell, ha cholori adarre).

Jakez

Petra a zo c'hoarvezed? Penalty? Piou?
Piou en-deus grêd an taol? Mab Kerlaeron a-

darre, ar penn-vi. Gwillou, penalty a zo.
Gwillou

Penn petra, Jakez? Er penn-all d'an ti?
Ti piou?

Jakez

Kompreñ 'ta, Gwillou! Fazied om, ha bremañ paotred Lanbrug a zanko ar volotenn deom en toull heb ma né hello den ebed mired ouz kement-se. Kolled om, ar wech-mañ. Ma, gwelloh am-ije kaved dioueri butun e-pad eizteiz, sell!

Gwillou (flour).

Jakez, perag en em lakez er stad-ze! Emân an dour-pill warnout, mabig paour. Ne teus ked aon pakad tomm ha yen?

Jakez

Peoh din, beg toull!

Gwillou

Jakez, gwelloh e vefe dit chom er gêr pa'z eus machou e Poullfaouig. Te a bako eun taol-gwad, eur wech bennag.

Jakez

Peoh, pe me welo. Emañ Lanbrug o vond da denna ar penalty.

Gwillou

Esoh eo c'hoari killou, Jakez, e penn ti Lom fri-Butun.

(taol c'hwitell. Cholori.)

Jakez

La, n'am-oa ked lavared, 'ta! Ed eo en toull! Paotred Poullfaouig ne dalvezont ked eur boton. M'am-ije bed daou-ugent vloaz nebeutoh, me a vije maro kentoh eged chom war va fenn-a-dreñv ha diskenn ar banniel d'an traõñ dirag chas Lanbrug. Da faot eo,

Gwillou.

Gwillou (sebezed)

Va faot? peseurt faot? Petra a zo da damall ouzin-me?

GWILLOU DAN BREIZH HOLLISKAUR DA PENN
ME WELEZU NESTE GAND DE DOA. Y PESER EUD
DAZOGAET AN DERZ, EUN TIG KAN LEJAN

Jakez

Da faot eo m'on-eus kolled dioustu pa grogas ar c'hoari.

Gwillou

Med, Jakez, n'am-eus grêd netra ebed, nemed selled!

Jakez

Dres! Me a rebech dit beza chomed aze heb ober van, e-giz eur peul, da zibuna diotachou.

Gwillou

Ma teus c'hoant, Gwillou, ni a droñso or bragou on-daou hag a lammo war an dachenn d'ober eun taol-dorn da baotred Poull faouig! Gortoz!

(Troñsa a ra e vrágou beteg e benndaoulin)

Jakez

Azenn korneg! N'om ked evid sikour Poull faouig nemed gand or mouez. Ober kalon dezo, gopal dezo emaom amañ o selled outo, ha strakal on daouarn. Enor Poullfaouig a zo war an dachenn.

Gwillou

Enor Poullfaouig! Daoust hag enor eur vro a zo bremañ e divesker paotred ar fobal?

Jakez

Ya, beg leue!

Gwillou

Ma, cheñched eo an traou, avad! Er bloavez pevarzeg, enor ar vro a oa e kalon ar zoudarded. Ha divenned mad eo bed, trimil boulien! Bremañ emañ on enor er volotenn ler. Ba! Divennom anezañ memestra, Jakez.

Jakez

Gwillou, daoust ha ne vefe ked eur vez evidom ma tistrofe paotred Lanbrug d'ar gêr gand ar maout. Me a glev anezo o farsal war or hein hag o planta o hôziou:" Paotred Poullfaouig, futt! mad d'ober boued d'ar yer, leueou saved diwar lêz treñked, tudigou kaoh-mennig! Paked o-deus eun dis-

trill ganeom." Ha da c'hoarzin e-tal ar hontouar!

Gwillou

Gwir eo, Jakez, re wir! Kas a reom anezo a-daoliou mein e-giz gwechall-goz?

Jakez

Ta ta ta! N'eo ked traou d'ober hirio. Hag ouspenn, kolled on-defe war an dachenn fobal forz penaot. Nann, dao eo deom kalonekaad on tud-ni. Sav da vouez, Gwillou! Beh d'al lasenn, paotred, ale, beh dezi! Saillit warno! D'an toull, d'an toull!! Gwillou (a vlej a-bouez-penn).

D'an toull, d'an toull! Emaint deom, e-maint deom! Draillit anezo a-dammouigou bihan! Kasit anezo d'ar gêr da glask bronn! Ale!

Jakez

Beh d'ar volotenn, paotred! Taolit an tousigi-ze war o fri. Emaint deom!

Gwillou (war eun taol)

Jakez, piou eo hemañ, a zo o tond war nom dre diz gand ar volotenn, hag a c'hoari ganti koulz hag eur haz gand eur belen-nad neud?

Jakez

Hennez, ar marh-sod-ze? Kabitent paotred Lanbrug eo.

Gwillou

Heñvel-mik eo ouz va niz Alanig ar Gosker!

Jakez

Eñ eo, ya. Emichañs e traillo e zivesker milliged, a-hend-all emaom yenned gantañ. An deg all e teufem a-benn diouto braoig a-walh, med hemañ emañ an diaoul ruz en e gory.

Gwillou (a zistag da vlejal)

Ler dezi, Alanig ar Gosker, tiz d'ar ha-

ched, va faotr, beh d'ar brilli, cheu er ganetenn! Emaout dirag an toull! Taol warni!

(Eun taol c'hwitell).

La, setu ar volotenn e-barz! Lanbrug a zo mestr!
(Cholori)

Jakez (kouennared)

Penaoz, treitour brein, judaz! Emaout a-du gand Lanbrug bremañ! Ne teus ked mez, penn-yod! Gweled a zo bed biskoaz eul loen fall e-giz hemañ!

Gwillou

Jakez, me n'emaon ked a-du gand Lanbrug, med gand va famill. Enor ar famill eo. Ar maout a yelo gand famill Gwillou Vihan. Beh, paotr Alanig!

Jakez

Gwillou, ma 'mije kreded e tese c'hoaried an dro-ze din, n'am-mefe ked kentelied a-hanout war an dachenn, dirag an oll, poaza ahanon gand ar vez! Hag evid piou, mar plij? Evid eun niz ne teus ked gweled anezañ abaoe marteze deg vloaz! Spontuz!

Gwillou

Gwir, Jakez, n'am-eus ked gweled va niz Alanig abaoe deg vloaz. Penefe e-teus lava-red din piou oa, n'am-mije ked anavezed anezañ.

Jakez

Feiz sur, peogwir deg vloaz zo a zo sa-ved etrezoh ho-taou, da vreur Kel Vraz ha-te, ablamour d'eur foenneg bennag e felle deoh kaoud anezi ho-taou, lorgnez!

Gwillou (strafuillec)

Ya, va breur Kel Vraz a zo nebeud a feiz ennañ. Ma n'eo ked an niz Alanig gwelloh egetañ n'eo ked kalz a dra vad, nann!

Jakez

Sur n'eo ked kalz a dra vad pa teu da Boullfaouig d'ober goap ouz e eontr.

14

Gwillou (s'aved ar gwad

en e benn)

Ober goap ouz e eontr!

Jakez

Pa zistroio bugale Lanbrug d'ar gêr, A-lanig ar Gosker a lavaro d'e dad, Kel Vraz: " Paked o-deus paotred Poullfaouig o stal ganin. Ha va eontr Gwillou Vihan a oa war an dachenn e-unan, dislived gand ar vez." Setu pez a lavaro ar hillog Alanig, komz evid komz. Pebez lorh a zavo e penn da vreur Kel Vraz! Pebez dismeganis evidout, Gwillou Vihan!

Gwillou

Sah an diaoul, kement-se n'eo ked posubl! Beh, Poullfaouig! Kerzit dezo a-dao-liou penn pe a-dao-liou dorn, med brevit a-nezo, mod-pe-vod, pisoh eged eur veill mala kafe. Taolit warno, Poullfaouig! Emaint demom!!!

Jakez

Kolled om ganto, Gwillou! Re ziwezad e-maout!

Gwillou

Seiz kant kurun warn-ugent ha deg, Jakez, me a ya war al leur!
(Emañ o klask lammad dreist ar gloued).

Jakez

Chom amañ, Gwillou! Sotoniou a-walh e-teus grêd evid an deiz-mañ. Ha diwall, di-wall mad! Emañ ar volotenn o vond da gouveza warnom!

(Gwillou a zav e zivreh. Ar volotenn ler a gouveza dres war e stomog. Gwillou a zalh anezi gantañ.)

Gwillou

Lavared e-teus din, Jakez, enor Poullfaouig a oa er volotenn-ze. Mad. Me a gaso anezi ganin hag a guzo anezi en eur bern teil bennag, ken brao ma ne vo ked kaved gand kristen ebed a-raog fin ar bed. Eom

15

kuit d'an daoulamm, Jakez.

(Sevel a ra eur cholori spontuz).

Jakez

N'ouzon ked hag-en out fur pe zod, Gwillou, med mond a ran ganit a-dreuz ar parkeier. Gweled e vo.
(Blejal a ra).

Chas Lanbrug d'ar gêr! Chas Lanbrug d'ar gêr!!

Gwillou

Ma ne vo ked mui fobal, Jakez, redadeg a vo.
(Mond a reont kuit en eur vlejal).

Jakez ha Gwillou

Chas Lanbrug, chas Lanbrug, kerzit d'ar gêr da glask ho kraou, debrerien foenn, de-brerien foenn!!

(Emaint kuit. Cholori spontuz. Mad e vefelakaad treuzi al leur d'eur vandenn c'hoarrierien fobal o vlejal muia ma hellont. Ar barner fobal a deu war o lerh hag a jom da haolikennd ar gloued en eur c'hwitellad beteg koll e anal. Al lien a gouez, sebezed.

... un dijou de la fin d'agost, l'any 1916
Sant-Jakobus va arribar a la casa dels paisos
de la seva mare, la qual havia quedat
separada del seu marit, el qual havia
estat destituït del seu lloc d'oficina.
L'any anterior, el seu marit havia estat
destituït del seu lloc d'oficina, i havia
dissolt la seva companyia. La seva mare
havia quedat sense res i havia d'arribar
a Sant-Jakobus per aixecar-se.

En el seu viatge, havia quedat
sense tot i havia d'arribar a Sant-Jakobus
sense res. Va arribar a Sant-Jakobus i
va trobar la casa dels paisos deserta.
Va entrar en la casa i va trobar que la
seva mare havia quedat sense res.

La seva mare havia quedat sense res.
Va entrar en la casa i va trobar que la
seva mare havia quedat sense res.

La seva mare havia quedat sense res.
Va entrar en la casa i va trobar que la

seva mare havia quedat sense res.
La seva mare havia quedat sense res.

Cwilloù

Jakez, Jakez, amez emaeut?... Hac'h am euk
klaedet ehanout e Gwared-an-Werc'h. Brank-
on bag e koc'h... Mi'am-brig pevezet e
koc'h tost?... Ah! Jakez, ma doue, den
buze d'est eur heurt taot!... Deus gant, Jakez,
ha cwestu. Ma Doue, ma Doue!

Jakez

Aren, Cwilloù, n'eus nevez a zo ehouer
ced er gêr evit dii doud da glask euan
et park e kreiz ma dubeur?

Cwilloù

N'eo eus kei ouzer a-walh da vespago ar
gêr Doue gant, Jakez, en an Doue, et
hellez na-hredi p'nos mouet ebed da gant.

Jakez

Cwilloù, n'eo ken nav eur "houaz", nay
en hanter d'ar quis. An hani a zo et
an devar e-tre da zispeha. Ne fell ket da
koc'h na labour a-estez evit disker d'ar
ger n'ouzan kei d'ober palis. Cw!

Cwilloù

Mal Spontez en, kemer da chapsent, anez
a hiveran dit, ha d'an dalmannoù eur p'ar
ger, Jakez. Ma cuestez... Ma Doue, ma Doue!

Jakez

Ma Doue, ma Doue... Ma Doue, ma Doue
den god? N'ez in kei kett a-tanq eus
pennag. Dislonk ar pen ar gâc da lievan e
keiz da vale gant an diaoulez. Cw!

Cwilloù

Deus, Jakez, empes a-fimoù kouli
n'evid rentz velvij dit, ha etra kouli
velled a-bever cum amouz mad hou

Jakez a zo da vad o labourad en e bark,
pa erru Gwillou, devoutou, ruz e benn, berr
e alan gantañ, kement en-deus reded.

Gwillou

Jakez, Jakez, amañ emaout?...Hag am-eus
klasked ahanout e Gwaremm-Wez, e Brankou-
Braz hag e Meot!...M'am-bije gouezed e oas
ken tost!...A! A! Jakez, ma mabig, deus
buau d'ar gêr 'ta! Eur gwall-gasadenn a
zo c'hoarvezed ganeom du-mañ. O! siwaz,
biskoaz eur seurt taol!...Deus ganin, Jakez,
ha dioustu. Ma Doue, ma Doue!

Jakez

Arsa, Gwillou, petra nevez a zo c'hoarve-
zed er gêr evid dit dont da glask ahanon
er park e-kreiz ma labour?

Gwillou

N'am-eus ked amzer a-walh da zisplega ar
gôz. Deus ganin, Jakez, en an' Doue. E
hellez ma hredi: n'eus munut ebed da goll.

Jakez

Gwillou, n'eo ken nav eur c'hoaz, nav
eur hanter d'ar muia. An heol a zo kaer,
an douar êz-tre da zispaha. Ne fell ked din
leskel ma labour a-gostez evid distrei d'ar
gêr n'ouzon ked d'ober petra. Setu!

Gwillou

Ma! Spontuz eo. Kemer da chupenn, buan,
a lavaran dit, ha d'an daoulamm ruz d'ar
gêr, Jakez. Ma ouefes!...Ma Doue, ma Doue!

Jakez (oh ober goap ou-

tañ).

Ma Doue, ma Doue!...Ma ouefen petra,
den sod? N'ez in ked kuit a-raog gouzoud
perag. Dislonk ar pez ah-eus da lavared pe
kerz da vale gand an diaoul.

Gwillou

Med, Jakez, ar pez a ran o tond amañ eo
evid renta selvij dit, ha netra ken. Dre
vadelez e-keñver eun amezeg mad hag eur

hamalad koz. Deus d'ar gêr buan!
Jakez

Gwillou, kerz diwar ma zro, kerz! Abaoe pemp munut n'ah-eus grêd nemed distrei ahanon diouz ma labour. E peleh out bed o redeg ar mintin-mañ evid dit beza mezo dija? Rag mezo out, kazi sur. A-hend-all ne vefe ked ken ruz da glipenn. Gwaz-a-ze dit n'eus ked kalz plouz ken d'ar mare-mañ euz ar bloaz; paneve-ze rafen dit an ali mond d'ober eur gouskadennig e-tal eur bern plouz bennag da hortoz e vefe divog d da damm spered...A! A! A!...

Gwillou

A! siwaz, paour-kêz den!...Deus d'ar gêr, Jakez, deus buan, buan! A-benn eur hard-eur, marteze, e vo diwezad deom.

Jakez

Diwezad d'ober petra? Ne gomprenan netra, Gwillou, netra. Petra zo digouezed ganit?

Gwillou

Ganin, netra. Med ganit, Jakez, ganit!

Jakez

Ma! Petra zo digouezed ganin neuze? Petra zo digouezed er gêr? Perag eo red din mond war da lerh, penn goullo? Lavar 'ta!

Gwillou

Jakez, ablamour...ablamour...peogwir...

Jakez

Ablamour da betra pe da biou?

Gwillou

Ablamour...ablamour...O! ma fenn, ma fenn!

Jakez

Ha petra gand da benn bremañ? Gouzoud mad a ran eo bed a-viskoaz eur penn poud, med gwasaad a ra, hervez ar mod. A! A!

Gwillou

Jakez, dizoñjed am-eus.

Jakez

Hañ?

Brug en d'ar gêr buan!

Gwillou

Ya, dizoñjed am-eus perag on deud da glask ahanout.

Jakez

Dizoñjed? Arsa, Gwillou, ar wech-mañ out êd da fall.

Gwillou

Me gred din ived. Ah! morse n'eo bed c'hoarvezed kement-se ganin.

Jakez

A! A! A!... Setu aze eun taol brao. Dond d'am haoud a-dreuz ar parkeier lann, divoutou ha pres braz warnout, ha chom aze heb gouzoud petra e oas e soñj lavared din. A! Gwillou, e-touez ar henaoueien emañ ar maout ganit! Ya, ar maout, hag eur maout pemp pao c'hoaz. A! A! A! A!...

Gwillou

Marteze, Jakez. Med dre faot piou eo, ma 'm-eus dizoñjed?

Jakez

Dre faot piou? N'eo ked dre ma hini-me, koulskoude?

Gwillou

Eo, rag ma vijes deud ganin, m'az-pije sented ouzin dioustu, n'am-bije ked bed kolled ar helou fresk e oan o tigas dit. Hag eur helou a-bouez braz, m'henn tou.

Jakez

A! A! A! Ne oa ked sur gwall bouez er helou-ze. A-hend-all, n'ez-pije ked kolled anezañ war an hent. A! A! A!

Gwillou

Jakez, goaper sod. Da bedi a ran eur wech c'hoaz: deus d'ar gêr ganin buan. Spontuz eo ar pez a zo c'hoarvezed.

Jakez

Petra zo c'hoarvezed, avad? Lavar din.

Gwillou

Ai! ma fenn, ma fenn! Kaer am-eus skei war ma zal, ne deu netra er-mêz. Aiou! Aiou!

Jakez

Da benn a zo eur pot-houarn koz, mad da farda gwelien d'ar zaout, ha netra ken. Bale d'ar gêr. Marteze e teuio soñj dit endro goude beza errued en ti.

Gwillou

Deus ganin d'ar gêr, Jakez, ezomm braz a zo diouzout du-hont.

Jakez

Hag amañ, er park, n'eus ked ezomm braz diouzom, nann? Kemend all a labour a zo d'ober war-dro an douar. Mond a ray unan "gleñs" war e dreid gand an amzer-mañ. A-boan ma'z eo kroged ar paour-kêz tud en eun tamm labour bennag, setu ar glao pill o tond, pe an avel griz, pe me oar-me. N'eus ked eur penn-devez kaer en eur zizun. Hag an ed a zo bed bodenned diwezad ar bloaz-mañ, ablamour d'ar goañv ha ne felle ked dezañ echui. An avalou-douar n'eus ked c'hoaz feson vad warno. Ha siwaz, ar goañv a zeu, e vo kleved an dud o yudal gand an naon er hériou. Ha te, Gwillou, cheulk brein, arzodig a genta klas, te a deu da zirenka ahanon, dres dre greiz eur mintinvez hag eo brao an heol, skañv an douar ha sioul an avel. Mez a dleves kaoud.

Gwillou

N'eus mez ebed da gaoud evid eun den a fell dezañ renta selvij.

Jakez

Peseurt selvij ah-eus rented din? Lavar 'ta! N'ah-eus grêd nemed digeri frank da henou.

Gwillou

Me asur dit, Jakez, e vefe gwelloh dit dond d'ar gêr buan. Ne hellan ked lavared gwelloh. Dizon jed on. Deus d'ar gêr avad hag e weli ar jeu.

Jakez

Mond d'ar gêr. A! ya, loen brao! Ha pi-

ou a bako an abadenn gand ar Hatellig? Te?

Gwillou

Jakez, Jakez, dond a ra din ar zoñj bremañ. Ya, dre hrs Doue, dond a ra ar soñj din endro. Gouzoud a rên ne oa ked êd "pesel" ma spered. A, nann! P'ah-eus kôzeed deuz Katellig eo deud din ar sklerijenn endro. Katellig an hini eo, dres, he-deus ordreded din dond d'ar red da gas kelou dit.

Jakez

Katellig? Katellig heh-unan? Sell 'ta! Neuze e kredfen a-walh ez eus eun dra bennag nevez er gêr, rag n'eo ked boazed ar wreg da lakaad klask warnon, dreist-oll war-greiz al labour. Ha ne fell ked dez i gweled ahanon en ti nemed an nebeuta posubl. Lavar din buan petra zo bed lavared dit ganti, Gwillou.

Gwillou

Setu. Ar mintin-mañ, war-dro c'hweh eur, e oan da vad o voueta al loened er hêñch. Daou bemoh bihan am-eus prened eur miz zo hag int c'hoaz dister ha moan ken-ha-ken. Dao eo din chom ganto e-pad m'emaint o tebri o boued, a-hend-all an daou chalfod-ze a jeñch penn d'ar zaill gand o fri lor ha netra ne ya ganto.

Jakez

Ya, ya. Kerz atao, ha buan.

Gwillou

Debred o boued gand al loened, mad a-walh, ha me er-mêz ar hêñch. "Hirio an amzer a vo braoig a-walh, emon-me; eun devez kaer evid al labourerien-douar. Ezomm a zo, ya, ezomm braz." Ha me da zoñjal am-boa avalou-douar da vracha e park Brankou-Braz.

Jakez

Buannoh 'ta, ruzer!...Neuze eo deud Katellig da gaoud ahanout?

24

Gwillou

N'eo ked! Gortoz eun tammi g'r ta!
Jakez

Gortoz, gortoz! Bremaig e oa beh warnout.
Ne rês ken nemed pourchua ahanon da vond
buan-buan d'ar g'r, gwasoh eged ha pa
vefe bed an tan 'n eun tu bennag. Ha bre-
mañ e vefe dao tenna dit da gomzou deuz
da henou gand eun durkez.

Gwillou

Taol evez mad, Jakez, red eo din mond
goustadig gand ar gôz-se, gand aon e 'i-
zoñjfen c'hoaz ar pez am-eus da lavared dit
Jakez

Mad, mad! Kemer da amzer.

Gwillou

"Boulhurun, emon-me din ma-unan neuze,
an avalou-douar a zo chomed da vrocha e
park Brankou-Braz." Jakez, broched eo ga-
nit da avalou-douar e tachenn Menez-Braz?

Jakez

Gwillou, eur glahar eo kaoud eun den e-
gizdout. Broched pe divroched, an avalou-
douar n'emaint ked e-barz ar gôz. Ken-
dalh 'ta! Neuze eo deud Katellig?

Gwillou

N'eo ked! Ed on a-drefñv an ti, el liorz,
da weled eur wezenn-bér, bleunied-kaer, Ja-
kezig. Kaoud a rez mad pér?

Jakez

Ah! an den-mañ n'emañ ked mui e skiant-
vad gantañ. Petra am-eus da ober gand da
wezenn-bér? Ha petra a ra dit pe e kavan
mad pér pe ne gavan ked? Buan, buan! Ha
Katellig?

Gwillou

Katellig? A ya! Jakez, Jakez, kerz buan
d'ar g'r 'ta! O! siwaz! diwezad e vo. Ke-
mer da chupenn hag en hent, sant Faron
benniged!

Jakez

Med, penn koz, mond d'ar g'r ablavour

25

da betra?

Gwillou

Jakez, dres pa oan o klask eur vaz da
skoazella ar wezenn-bér, setu Katellig Kro-
henn o tond d'an daoulamm el liorz. Ha da
hopal:" Gwillou, kerz da gerhad Jakez Kro-
henn da bark Morvez dioustu, ha lavar de-
zañ dont d'ar g'r ar buanna posubl da zi-
kour ahanon...

Jakez

Da zikour anezi?...Peseurt sikour?...Da
walhi ar skudilli?

Gwillou

...da zikour ahanon...da zikour ahanon..."
Ma! Jakez, dizofñjed on eur wech muioh.
N'ouzon ked mui petra he-deus lavared din,
Katellig. Mil gurun! Eur hlenñved bennag a
zo o klask an tu warnon, rag simpladurez
ar spered a zo eur sin fall. Ah!

Jakez

Sanka a rez droug ennon, Gwillou. Hag
ouspenn, ne fell ked din koll amzer. Pres
labour a zo warnon. Chom a ran amañ.
Gweled e vo da greisteiz.

Gwillou

Jakez, gwelloh e vefe dit mond d'ar g'r,
ma mignon.

Jakez

N'emañ ked an tan en ti?

Gwillou

Nann, n'am-eus ked gweled, da vihanna.

Jakez

Katellig a oa yah pa he-deus kôzed ou-
zout?

Gwillou

Ya, yah ha koant evel kustum. Nemed beh
ha pres a oa warni, am-eus soñj.

Jakez

Ar merhed a ra kalz a cholori evid ne-
beud a dra. Ar vugale a zo êd d'ar skol
evel beb mintin?

Gwillou

Ya , deud int d'an ti du-mañ da glask Lomig ha Perig.

Jakez

Mad. Neuze, arabad eo dit ober gwad fall, Gwillou.

Gwillou

Marteze. Eom d'ar gêr, avad, Jakez.
Jakez

Arsa, Gwillou, petra 'ta? Me gred din emaout o klask distaga eun dro er hanton hirio, da eva chistr dre ar hêriou ha da haloupad an ostaliriou, n'eo ked? Ha marteze out deud amañ da lakaad ahanon da guitaad ma labour evid mond ganit da rouli?

Gwillou

M'henn tou, n'eo ked gwir, Jakez. Nann, n'eo ked gwir, Jakez. Nann, n'eo ked gwir. Che, Itron Varia, trist eo din beza divemor e-giz-se.

Jakez

Gwillou, an dud a zo teodou fall outo hag a gont penaoz Jakez Krohenn ha Gwillou Vihan a zo dalhmad o klask an tu d'en em vezvi. Arabad eo deom ober dezo digarez da farda gevier. Ni a gav mad eur bannig eur wech an amzer, med pa'z om kroged gand al labour, n'eus netra d'ober gand boeson. Hag er mare-mañ, ez eus pres labour war ar mèz. Leusk ahanon da froucezi an dachenn-mañ ha kerz da vrocha da avalou-douar da bark Brankou-Braz. Ha peogwir eo tomm dit, kemer ar voutaill a zo dindan ma chupenn, war ar hleuz. N'eo ken dour, avad, med skler ha fresk. Kenavo!

Gwillou

Dour...dour...dour...Jakez, dont a ra soñj ennon. Gortoz 'ta! Katellig he-deus kôzeed deuz dour. Deuz dour, ya! Med pe-

seurt dour? Boulhurun!

Jakez

Kerz da bark Brankou-Braz 'ta, e-leh koll da vintinvez gand sorhennadennou. Da greisteiz, me glevo doare an traou-ze gand Katellig. Peogwir n'emañ ked an tan en ti, peogwir eo yah ar wreg, peogwir eo êd ar vugaligou brao d'ar skol, petra gouleñn gwelloc'h digand an Aotrou Doue? N'ouzon ked petra a hellfe c'hoarvezoud ganeom evid diësaad da Gatellig. Ar vuoh ruz n'emañ ked c'hoaz an amzer ganti da gaoud he leue.

Gwillou

Jakez, Jakez, dres ar vuoh ruz eo. Eom d'ar gêr buan. Da chupenn, da chupenn... Tenn da voutou! Buan!

Jakez

Med petra, 'benn ar fin, gand ar vuoh ruz? N'eo ked c'hoaz tomm a-walh evid d'al loened breskigna er parkeier. Ha pa veze êd ar vuoh ruz e breskign, amzer a zo da glask anez a-raog an noz.

Gwillou

Jakez, deus d'ar gêr. Ar vuoh ruz a zo kouezed er puñs!

Jakez

Kouezed er puñs? Sah an dienn! Ha penaoz?...Kouezed er puñs! O! siwaz! Hag an diod-mañ ne oa ked gouest da lavared an dra-ze kentoh!... Kouezed er puñs! Bremañ e tle beza beuzed pe mouged ar vuohig paour! Gwillou, beg braz, da faot eo...Dond d'an daoulamm da zigas din eur helou spontuz ha chom berr da lavared netra! Koulskoude ar zaout ne gouezont ked bemdez er puñsou, hag eur helou e-giz-se a zo iskiz a-walh evid dit derhel soñj...Seiz kant barrikennad gurun! Biskoaz kemend-all!

Kier aq kylvinnas eme
Koll aq kylvinnas eme
Dzalzienas aq kylvinnas eme
Dang Koféigil Léonard aq kylvinnas
ne eit il lekkena aq kylvinnas eme
ne dzalzienas aq kylvinnas eme
Gouyach d'Amorin aq kylvinnas eme
N'ouez ne kylleze aq kylvinnas eme
A'gouez ne kylleze aq kylvinnas eme
Zou d'Amorin aq kylvinnas eme
D'Amorin aq kylvinnas eme
D'Amorin aq kylvinnas eme

Iafer kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
Kolz kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme

d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme

d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme
d'Amorin aq kylvinnas eme

TAOLENN

WICHTIGE

Kulturdenkmale werden aufgeführt

WAR EUN DACHENN FOBAL.....P.3

EUN DEN DIVEMOR.....P.19

BRUD NEVEZ

Kelaouenn vrezoneg mizieg.

Stagadenn d'an niverenn 31.

Rener: Andreo Merser.

Sekretour: Jakez Salaun.

Chomleh: 6, ru Beaumarchais 29200,
Brest.

I.S.S.N.: 0399-7014

Diskleried hervez al lezenn:kenta trimiziad
1980.

C.P.P.A.P.: n° 34.627

Ar merour: P.M. Mevel.

Moullerez prevez ar gelaouenn.

C. - peb gwir mired striz gand Per-
Jakez Helias ha Brud Nevez.

I. S. S. N. : 0399-7014 - C. P. P. A. P. : nn 34.627

Disklêried hervez al lezenn : eil trimiziad 80 - Ar rener : A. MERSER